

KOMPETENSCENTREN I DET REGIONALA UTVECKLINGSARBETET

Vid Statens revisionsverk har utförts en revision av kompetenscentrens roll i det regionala utvecklingsarbetet. Ändamålet med revisionen har varit att klarlägga resultatutfallet av kompetenscentrens verksamhet som instrument för det regionala utvecklandet. Kompetenscenterprogrammet har genomförts som ett samarbetsprojekt mellan inrikesministeriet (InrM), undervisningsministeriet (UndM), jord- och skogsbruksministeriet (JSM), arbetsministeriet (AM) samt handels- och industriministeriet (HIM). På våren 2001 har också social- och hälsovårdsministeriet (SHM) kommit med i programarbetet. På basis av revisionen har förvaltningen och styrningen av kompetenscentrens verksamhet skötts synnerligen väl av inrikesministeriet och de i verksamheten deltagande samarbetsparterna, men vid revisionen fästes uppmärksamhet vid problem i uppföljningen och mätandet av resultaten samt vid basfinansieringsmekanismens funktion.

Under den första kompetenscenterprogramperioden 1994-1998 beviljades kompetenscentren basfinansiering totalt 83,1 Mmk och projektfinansiering totalt 874,7 Mmk. Under den nya programperioden 1999-2006 har till kompetenscentren under de två första åren beviljats basfinansiering totalt 107,9 Mmk och projektfinansiering totalt 571,2 Mmk.

Under den nya programperioden har antalet finansiärer av kompetenscentrens verksamhet ökat, vilket har medfört problem i förvaltningen av basfinansieringen. Vid ministerierna har man allmänt understött att basfinansieringen överförs till InrM:s förvaltningsområde. Statens revisionsverk föreslår att en förenkling av basfinansieringsmekanismen bör genomföras med det snaraste.

Som kompetenscentrens viktigaste roller framstod att koordinera verksamheten, utveckla strategin samt bygga upp och upprätthålla kontaktnät. Vid revisionen observerades, att kompetenscentrens viktigaste verksamhetsroller inte i sig förklarar kompetenscentrens resultatutfall. Den erhållna finansieringen har haft en betydande inverkan på resultatutfallet. Kompetenscentren anser att en god sida hos finansieringen är den långsiktiga basfinansieringsmekanismen, med vilken kan tryggas i främsta rummet de behov som är förknippade med koordineringen och kontaktnäten samt övrigt utvecklande av kompetenscentrens verksamhet. Vid revisionen konstaterades även, att ökningen av basfinansieringen har haft en väsentlig genererande inverkan på ökningen av projektfinansieringen.

Emedan till kompetenscentren har beviljats olika stora finansieringsbelopp, och den erhållna finansieringen och de uppnådda resultaten har stått i ett klart beroendeförhållande till varandra, anser revisionsverket att de resultat som inrapporterats av kompetenscentren inte enhetligt kan jämföras med varandra. Det ringa antalet eller den direkta avsaknaden av kvantitativa mätare försvårar också mätandet av kompetenscentrens resultatutfall och en inbördes jämförelse mellan dem. Jämförbarheten försvåras också

av att kompetenscentrens kompetensområden avviker från varandra, varvid en analys på basis av vissa mätare och en jämförelse mellan kompetenscentren inte nödvändigtvis ger en korrekt bild av resultatutfallet.

Revisionsverket betonar emellertid att den myndighet som ansvarar för envar verksamhet regelbundet bör följa upp verksamhetens resultat genom att uppställa resultatmätare för verksamheten alltid då detta är möjligt. Inrikesministeriet bör i sin egenskap av myndighet som är ansvarig för kompetenscentrens verksamhet i brådskande ordning gå in för att utveckla metoder för utvärdering av verksamhetens resultatutfall.

Även om avsaknaden av enhetliga mätare försvårade analyseringen av data och en jämförelse av observationerna vid revisionen, kan man på basis av revisionen emellertid konstatera att de målsättningar som uppställts för kompetenscenterprogrammet i det regionala utvecklandet i huvudsak har förverkligats väl.

Kompetenscenterregionernas regionala och internationella samarbete har ökat, men samarbetet mellan kompetenscentren hämmas delvis av konkurrenskonstellationen dem emellan. Det planerade incentivesystemet borde sporra kompetenscentren att vid sidan av konkurrensen också bedriva inbördes samarbete.

De viktigaste positiva resultaten av kompetenscenterprogrammen har varit att nya och förnyade arbetsplatser, nya företag samt cluster har uppkommit. Kompetenscentrens verksamhet och de där genomförda enskilda utvecklingsprojekten representerar det allra främsta inom dagens regionalpolitik.

I vår nationella regionalpolitik kompletteras kompetenscentren av stads- och regioncentrumprogram, på vilka också tillämpas kompetenscentermodellen. I offentligheten har framförts kritik mot regioncentrumprogrammen. Man har sett det som ett hot, att regioncentrumen driver på flyttningsrörelsen och försnabbar landsbygdens avfolkning. På basis av observationerna vid revisionen kan man emellertid sluta sig till, att regioncentrumprogrammen rätt förverkligade vid sidan av kompetenscenterprogrammen erbjuder en möjlighet till en regionalt mera balanserad utveckling, genom att skapa förutsättningar för flyttning inom närområdet, i stället för att flyttningsrörelsen skulle koncentreras endast till de få största tillväxtcentra.

Termen kompetenscenter borde emellertid inte omotiverat börja användas i större omfattning än för närvarande, för status av riksomfattande kompetenscenter har hittills beviljats endast de allra mest framstående centren. Benämningen kompetenscenter riskerar att urvattnas, ifall termen också används om centra som faller utanför kompetenscenterprogrammet.